

AN NINH LƯƠNG THỰC THẾ GIỚI TIẾP TỤC BỊ ĐE DỌA

Nửa cuối năm 2023, mối lo về an ninh lương thực toàn cầu lại một lần nữa được thổi bùng lên sau một loạt các sự kiện như Nga rút khỏi Sáng kiến Ngũ cốc Biển Đen, nhiều quốc gia gồm Ấn Độ, Nga, Các Tiểu Vương quốc Ả rập thống nhất (UAE) ban hành lệnh cấm xuất khẩu, cùng với đó là sự biến đổi thất thường của khí hậu.

Nga ngừng tham gia Sáng kiến ngũ cốc Biển Đen

Sau 03 lần gia hạn, ngày 17/7/2023, Nga đã quyết định ngừng tham gia Sáng kiến Ngũ cốc Biển Đen với lý do các điều khoản liên quan đến lợi ích của Nga trong Thỏa thuận này đã không được tuân thủ nghiêm túc.

Sáng kiến ngũ cốc Biển Đen là thỏa thuận được Nga và Ukraine ký kết riêng với Thổ Nhĩ Kỳ và Liên Hợp Quốc nhằm nối lại nguồn cung lương thực vốn bị ảnh hưởng nặng nề bởi xung đột quân sự giữa Nga – Ukraine nổ ra hồi tháng 2/2022. Kể từ khi được ký kết vào tháng 7/2022, Sáng kiến này đã giúp Ukraine xuất khẩu gần 33 triệu tấn lương thực ra thế giới, nguồn cung lương thực nhờ đó cũng đã tiếp cận được đến những người, khu vực dễ bị tổn thương nhất trên toàn cầu.

Việc Nga ngừng gia hạn Sáng kiến ngũ cốc Biển Đen chỉ sau một năm được xem là một đòn nặng nề giáng mạnh vào thị trường lương thực thế giới, khiến cho nguồn cung lương thực bị ảnh hưởng nghiêm trọng đặc biệt là trong bối cảnh các hiện tượng thời tiết khắc nghiệt cũng đang tác động ngày một xấu đến mùa màng trên toàn thế giới. Sau hành động của Nga, Liên Hợp Quốc và Thổ Nhĩ Kỳ vẫn đang nỗ lực tìm cách khôi phục Sáng kiến ngũ cốc Biển Đen nhằm giải quyết các nguy cơ đối với an ninh lương thực toàn cầu. Tuy nhiên, về phía Nga, nước này dường như không mặn mà gì với việc gia hạn Thỏa thuận này.

Lệnh cấm xuất khẩu gạo của nhiều quốc gia

Chỉ ba ngày sau khi Nga quyết định rút khỏi Sáng kiến ngũ cốc Biển Đen, thị trường lương thực thế giới tiếp tục chịu thêm cú sốc mới khi Ấn Độ - quốc gia xuất khẩu gạo lớn nhất trên thế giới ban hành lệnh cấm xuất khẩu một số loại gạo với lý do kiểm chế lạm phát và giá gạo tăng trong nước. Trước đó, Ấn Độ cũng đã cấm xuất khẩu gạo trắng vào tháng 9/2022 và lệnh cấm này hiện vẫn đang có hiệu lực.

Nga và các Tiểu Vương quốc Ả rập thống nhất (UAE) cũng đã thông báo tạm dừng xuất khẩu gạo ra nước ngoài chỉ một tuần sau lệnh cấm của Ấn Độ với lý do tương tự.



Các quyết định cấm xuất khẩu gạo của Ấn Độ, Nga và UAE đã ngay lập tức ảnh hưởng đến thị trường gạo toàn cầu, khiến cho giá gạo của thế giới ngày càng tăng cao. Theo số liệu thống kê của Trading Economics, giá gạo thế giới ngày 21/12/2023 đã đạt 17,32 USD/tạ, tăng 15% so với thời điểm đầu tháng 7, khi các quốc gia chưa ban hành lệnh cấm nào.

Trong khi các lệnh cấm xuất khẩu gạo của Nga và UAE chỉ kéo dài trong khoảng 4 tháng, cho đến hết ngày 31/12/2023, Ấn Độ dự kiến sẽ vẫn duy trì hạn chế xuất khẩu gạo trong năm 2024. Do vậy, việc gián đoạn chuỗi cung ứng lương thực và giá cả leo thang vẫn sẽ kéo dài trong thời gian sắp tới.

El Nino làm trầm trọng hơn vấn đề an ninh lương thực

Ngoài hai tác nhân trên, an ninh lương thực toàn cầu năm 2023 cũng bị ảnh hưởng nghiêm trọng do tác động của các hiện tượng thời tiết khắc nghiệt. El Nino được xem là nguyên nhân gây ra hiện tượng nắng nóng cực đoan ở khắp các châu lục trên thế giới, từ châu Á, châu Phi cho đến cả châu Âu và châu Mỹ, đồng thời cũng gây ra mưa nhiều, lũ lụt tại nhiều quốc gia như Trung Quốc, Ấn Độ, Hàn Quốc... gây thiệt hại đáng kể cho hoạt động canh tác nông nghiệp vốn phụ thuộc nhiều vào thời tiết.

Nhiều vùng trồng lúa gạo trọng điểm như Thái Lan phải giảm diện tích canh tác để tránh thiệt hại do nắng nóng và khô hạn. Sản lượng gạo trong vụ canh tác chính của Thái Lan do đó có thể sẽ giảm khoảng 6% xuống còn 25,1-25,6 triệu tấn. Tại Ấn Độ, tính đến giữa 7 năm nay, gần 40% diện tích lãnh thổ của Ấn Độ phải chịu cảnh thiếu nước, hạn hán nghiêm trọng, gây ra thiệt hại 2 triệu héc-ta cây trồng thường được thu hoạch vào mùa mưa của nước này. Còn tại Trung Quốc, mưa lớn, lũ lụt thường xuyên xảy ra đã gây thiệt hại nặng nề đến các vùng trồng ngô, lúa gạo ở vành đai sản xuất ngũ cốc trọng điểm phía Bắc của nước này.

Không chỉ tại châu Á, các nước châu Âu cũng phải hứng chịu đợt hạn hán dài nhất, nóng nhất trong nhiều thập kỷ qua, ảnh hưởng nghiêm trọng đến hoạt động sản xuất nông nghiệp tại nhiều quốc gia của châu lục này. Cụ thể, diễn biến thời tiết tiêu cực có khả năng làm giảm ít nhất 1/3 sản lượng nông nghiệp của Italia; tổn thất về nông nghiệp của Hungary từ đầu năm 2022 thậm chí đã lớn gấp đôi tổng thiệt hại của 10 năm trước cộng lại; các trang trại không có hệ thống tưới tiêu ở Slovenia có thể mất mùa hoàn toàn trong năm 2023...

Với vị thế là một trong những nước xuất khẩu gạo lớn nhất thế giới, Việt Nam được đánh giá là sẽ có vai trò đáng kể trong việc giải quyết tình trạng khủng hoảng này. Việt Nam có thể được hưởng lợi từ giá gạo cao của thế giới, nhưng cũng cần thận trọng để tránh những ảnh hưởng xáo trộn bất lợi về giá ở thị trường trong nước.

